

02_2.4.6 MKR 02-2-6 Nová Ves

Přírodní charakteristika.

Krajinný prostor historické lánové vsi Nová Ves zaujímá mohutné a rozlehlé údolí toku Jiřice, přítoku Lužické Nisy, na pomezí Chrastavské kotliny, Vratislavické pánve a Albrechtické vrchoviny, ohraničené na východě hranicí CHKO Jizerské hory a na jihovýchodě okrajem Vratislavické pánve, tvořeným lesnatým hřbetem Bedřichoveckého lesa mezi Novoveským vrchem (511 m n. m.) a vrchem U Lomu (462 m n. m.). Severozápadní a severní ohraničení je velmi zřetelné a odděluje prostor Vítkovského potoka lesnatým hřbetem Spáleného vrchu a lesnatými svahy terénní dominanty Kameníště (608 m n. m.). Zemědělská krajina bývalé plužiny pokrývá svahy mezi Novou Vsí, zanořenou v údolí Jeřice a skrytou v zeleni zahrad a drobných lesních porostů svahů ohraničujících prostor údolí. V mírně zvlněných svazích údolí hrají roli vegetační koridory drobných vodotečí i liniová nelesní zeleň, drobné lesní porosty i solitérní zeleň. Členění plužiny strukturou liniové zeleně však není výrazně čitelné.

Kulturní a historická charakteristika.

Území patří převážně do oblasti pozdně středověké kolonizace s převahou lánových lineárních vsí. Urbanizační osou území jsou středověké lánové vsi v údolí říčky Jeřice: Mníšek, poprvé zmiňovaný v roce 1381, a Nová Ves s první písemnou zmínkou k roku 1463. Na rozdíl od zbytku oblasti, která v minulosti patřila ke grabštejnskému panství, bylo toto území částečně součástí panství frýdlantského, později libereckého (byť poslední majitelé – rod Gallasů resp. Clam-Gallasů drželi obě panství). Tyto velké vsi byly následně doplněny menšími novověkými parcelačními řadovými či ulicovými vískami: Vysoká (první písemný doklad z roku 1549), Růžek (1586), Nová Víška (1690), Víška (1713), Mlýnice (1595). Nová Ves byla poměrně velkou vsí, byl zde zámeček s panským dvorem, v 15. století pila a od 17. století pivovar. Počátkem 20. století měla Nová Ves přes 1800 obyvatel a rozvinutou vybavenost. Po odsunu Němců počet obyvatel značně poklesl, řada objektů byla zbořena, jiné přestavěny, nahrazeny novostavbami a doplněny zemědělskými areály a dalšími zásahy, které narušily původní urbanistickou strukturu. Z cenných objektů se dochovalo torzo panského dvora z doby kolem roku 1600 na místě staršího panského sídla a kostel Nanebevzetí Panny Marie zbudovaný v letech 1616-1617. Podobný vývoj proběhl i v Mníšku, jehož centrum s největší dominantou – kostelem sv. Mikuláše – již leží mimo vymezené MKR. Navzdory změnám v urbanistické struktuře je dodnes zřetelný charakter lineární lánové vsi v údolí Jeřice. Díky množství zeleně jsou vsi poměrně harmonicky zapojeny do rámce lesozemědělské krajiny, ve které se dochovala torza původního členění lánové plužiny, byť nejsou v charakteru krajiny příliš zřetelná, ale i jiné historicky podmíněné struktury (rozložení cest, kultur atd.). V letech 1904 až 1906 byla na Albrechtickém potoce souběžně s nedalekou přehradou Fojtka vybudována vodní nádrž Mlýnice. Kulturní a historickou charakteristiku doplňují drobné objekty (křížky, hřbitov) a pás prvorepublikového hraničního opevnění.

Vizuální charakteristika.

Otevřená zvlněná krajina údolí Jeřice s výrazným ohraničením lesnatými horizonty a s působivými průhledy na okraje Kryštofových hřbetů představuje výrazně vymezený prostor se svébytným charakterem zemědělské podhorské krajiny. Terénní morfologie svahů, menší lesní porosty a liniová zeleň navazující na velmi členité okraje lesních porostů na jihovýchodě i severozápadě dotvářejí velmi harmonické scénérie dílčích částí celého prostoru. Drobné partie zástavby, odtržené od pásu zástavby původní lánové vsi, zanořené do zahloubeného údolí, přinášejí odlišný charakter a výrazné krajinářsko-estetické hodnoty i hodnoty urbanistické a cennosti lidové architektury (Růžek, Nová Víška, zástavba podél Polního

potoka, Mlýnice), tkvící v souladu zapojení zástavby do krajinného rámce i v dochované urbanistické struktuře a absenci výrazně se měřítkově vymykajících objektů. I když zástavba Nové Vsi je velmi různorodá, skrývá některé cenné objekty lidové architektury. Kostel Nanebevzetí Panny Marie leží v dominantní poloze drobného ostrohu nad ohbím potoka a představuje drobnou krajinnou dominantu. Cennou hodnotou krajiny jsou křížky při historické cestě, která vedla po hřebeni mezi poli od panského dvora do Mníšku. Rušivě v krajině působí vzdušné vedení VVN 110 kV, velký zemědělský areál ve svahu nad historickým panským dvorem a výrobní areály v meandru Jeřice uvnitř zástavby severní části obce – brownfields čp. 154, obecní areál s halovými objekty obce u ČOV.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 02-2-6 Nová Ves		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Zvlněný reliéf mohutného a rozlehlého údolí toku Jiřice a navazujících svahů na pomezí Chrastavské kotliny, Vratislavické pánve a Albrechtické vrchoviny	+	XXX	XX
2	Rozlehlý segment členité zemědělské krajiny s převahou trvalých travních porostů členěné mimolesní zelení, remízky a koridory drobných vodotečí	+	XXX	X
3	Říčka Jeřice, pravostranný přítok Lužické Nisy, s řadou drobných přítoků a vodní nádrží Mlýnice u Mníšku	+	XX	X
4	Zeleň zahrad rodinných domů, areálů a veřejných prostranství Nové Vsi a Mníšku	+	X	X
5	Smíšené a jehličnaté lesy s členitými okraji na hřbetech tvořících hranici MKR	+	XX	X
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Pozdně středověká sídelní struktura s lánovými vesnicemi Nová Ves a Mníšek (okraj) v údolí Jeřice doloženými z 14. a 15. století doplněná novověkými parcelačními vískami (Nová Víska, Víska – na hranici navazujícího MKR).	O	XX	X
2	Částečně dochovaná struktura lesozemědělské krajiny (vedení cest, rozložení kultur) s fragmenty původního členění lánové plužiny (vegetační pásy)	+	XX	X
3	Částečně dochovaný urbanistický charakter lánových potočních vsí a parcelační víska se zachovanou vazbou na zemědělskou krajinu	+	XX	X
4	Několik cenných objektů (torzo panského dvora, kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nové Vsi) a drobné objekty (křížky v polích, hřbitov)	+	X	XX
5	Vodní nádrž Mlýnice z poč. 20. století	+	X	X
6	Soustava prvorepublikového opevnění	O	X	X
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Jasně ohraničení prostoru terénními (často lesnatými) horizonty	+	XXX	X

MKR 02-2-6 Nová Ves		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
2	Jedinečné výhledy z otevřené zemědělské krajiny k jihu na panorama Ještědského hřbetu – Kryštofovy hřbety	+	XX	XXX
3	Harmonické rozložení zástavby Nové Vsi v krajinném rámci, harmonické prostředí samoty Růžek	+	XX	XX
4	Drobná kulturní dominanta kostela Nanebevzetí Panny Marie	+	X	XX
5	Harmonické zapojení zástavby s cennými objekty lidové architektury do údolí Jeřice	+	X	X
6	Křížky při cestě v polích (drobné akcenty v kulturní krajině)	+	X	XX
7	Rušivý prvek vzdušného vedení VVN 110 kV	N	X	X
8	Rušivé prvky zemědělského areálu nad panským dvorem a výrobních areálů v severní části obce (brownfields čp. 154, obecní areál u čističky)	N	X	X

Návrh ochranných opatření:

- Zachování měřítka a hmot zástavby Nové Vsi a vyloučení měřítkově se vymykajících staveb
- Zachování členitosti lesozemědělské krajiny, posílení liniové zeleně podél polních cest a drobných vodotečí
- Ochrana lánové urbanistické struktury a charakteru zástavby Nové Vsi před plošnými formami výstavby a před výstavbou v pohledově exponovaných polohách na okraji údolí mimo vztahy tradiční urbanistické struktury
- Ochrana krajinné dominanty kostela Nanebevzetí Panny Marie v Nové Vsi před snížením jeho vizuálního významu
- Ochrana drobné sakrální architektury v krajině